

INOVOVANÝ ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM
pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami
s mentálnym postihnutím

pre primárne vzdelávanie

„Cesta za zdravím“

Názov: „Cesta za zdravím“

Stupeň vzdelania : primárne vzdelávanie
Dĺžka štúdia: 9.ročná
Vyučovací jazyk: slovenský
Študijná forma: denná
Druh školy: štátna

Predkladateľ:

Názov školy: Základná škola pre žiakov s telesným postihnutím
Súčasťou ZŠ sú aj triedy pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP
Adresa: Budovateľská 1309, 093 01 Vranov nad Topľou
IČO: 17070244
Riaditeľ školy: Mgr.Malackaničová Mária – poverená riadením SŠ
Kordinátor pre tvorbu ŠkVP: Mgr.Duranská Iveta
Kontakty: email: zspretpadic@stonline.sk
www.zspretpadic.edupage.org
tel.: 057/4885141

Zriadovateľ:

Názov: Obvodný úrad Prešov
Adresa: Tarasa Ševčenka 11, 081 01 Prešov
Kontakty: tel.: 051/7462707

Platnosť dokumentu od 01. 09. 2017

Mgr.Malackaničová Mária
poverená riadením SŠ

Záznamy o platnosti a revidovaní školského vzdelávacieho programu

PLATNOSŤ ŠKVP Dátum	Revidovanie ŠKVP Dátum	ZAZNAMENÁVANIE INOVÁCIÍ ZMENY, ÚPRAVY
Pedagogická rada	25.08. 2016	1.vypracované inovované učebné osnovy pre prípravný, 1, 2, 5.a 6.ročník v súlade so ŠVP <i>VP pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie</i> č.2016-14674/20264:6-10FO s platnosťou od 01.09.2016. 2.navýšenie hodín v 1.ročníku o 2.hodiny;
Pedagogická rada	24.08.2017	1.vypracované inovované učebné osnovy pre 7.ročník v súlade so ŠVP <i>VP pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie</i> č.2016-14674/20264:6-10FO s platnosťou od 01.09.2016. 2.navýšenie hodín v prípravnom ročníku o 1.hodinu; v 2.ročníku o 2.hodiny; v 7.ročníku o 2.hodiny;

PRÍLOHA: ZŠ pre žiakov s TP - triedy pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie:

2016/2017 – počet navýšených hodín 1. ročník – o 2.hodiny: 1h MAT, 1h VUC

- V školskom roku 2016/2017 sa prípravný, 2, 5.a 6.ročník neotvára lebo nemáme žiakov do týchto ročníkov.
- Žiaci prípravného, 1, 2, 5.a 6.ročníka sa začínajú vzdelávať podľa inovovaného ŠVP ktorý je platný od 01.09.2016.
- Žiaci 3.ročníka postupujú podľa doteraz vypracovaného ŠkVP v súlade so ŠVP ktorý je platný od 26.mája 2009.

2017/2018 – počet navýšených hodín prípravný ročník – o 1.hodinu: 1h PVC

2.ročník – o 2.hodiny: 1h RGP, 1h VUC

7.ročník – o 2.hodiny: 1h SJL, 1h MAT

- V školskom roku 2017/2018 sa otvára prípravný, 2, 4. a 7.ročník.
- Žiaci prípravného, 2.a 7.ročníka sa začínajú vzdelávať podľa inovovaného ŠVP.
- Žiaci 4.ročníka postupujú podľa doteraz vypracovaného ŠkVP v súlade so ŠVP ktorý je platný od 26.mája 2009.

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1 Ciele výchovy a vzdelávania	5
2 Stupeň vzdelania	6
3 Profil absolventa	6
4 Vzdelávacie oblasti.....	6
5 Vzdelávacie štandardy.....	7
6 Rámcový učebný plán.....	7
6.1 Rámcový učebný plán pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie s vyučovacím jazykom slovenským.....	8
6.2 Poznámky k rámcovému učebnému plánu.....	8
7 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím.....	11
8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	19
8.1 Individuálny výchovno-vzdelávací program.....	20
8.2 Formy výchovy a vzdelávania.....	21
8.3 Metódy výchovy a vzdelávania.....	22
9 Povinné personálne zabezpečenie	25
10 Povinné materiálo-technické a priestorové zabezpečenie	25
11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	28
12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov.....	29
12.1 Realizácia vzdelávacieho programu – dlhodobé projekty školy	29
12.2 Realizácia vzdelávacieho programu – spolupráca s rodičmi a inými subjektmi	29
13 Hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP	30

Príloha 1

Obsah vzdelávania predmetov 7.ročníka žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP.....	31
---	----

Úvod

Školský vzdelávací program /ŠkVP/ „Cesta za zdravím“ poskytuje výchovu a vzdelávanie aj žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím /MP/. Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP sa postupuje podľa ***Vzdelávacieho programu /VP/ pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie č.2016-14674/20264:6-10FO s platnosťou od 01.09.2016.***

VP pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP sa uplatňuje pri vzdelávaní žiakov s touto diagnózou v základnej škole, t. j. v základnej škole pre žiakov s autizmom, v špeciálnych triedach základných škôl alebo pri individuálnom začlenení žiaka. Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o týchto žiakov v školách, kde sú vzdelávaní.

Základná škola pre žiakov s telesným postihnutím /ZŠ pre žiakov s TP/ je jednou z organizačných zložiek SŠ, Budovateľská 1309, Vranov nad Topľou, ktorej zriaďovateľom je bývalý Krajský školský úrad v Prešove, (v súčasnosti Okresný úrad Prešov) a bola zriadená 01.09.1993. Škola sa nachádza v okresnom meste Vranov nad Topľou, je jedinou svojho druhu v Prešovskom kraji.

ZŠ pre žiakov s TP poskytuje výchovu a vzdelávanie žiakom s telesným postihnutím, žiakom chorým a zdravotne oslabeným a od školského roku 2013/2014 aj žiakom s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP, aj bez MP, ktorí sú integrovaní v ZŠ pre žiakov s TP.

Spojená škola /SŠ/, Budovateľská 1309, Vranov nad Topľou s organizačnými zložkami základná škola pre žiakov s telesným postihnutím, špeciálna základná škola pre žiakov s telesným postihnutím, praktická škola, špeciálna materská škola je samostatnou rozpočtovou organizáciou s právnou subjektivitou.

SŠ má aj dve elokované pracoviská: špeciálna materská škola a detašovaná trieda pri Vranovskej nemocnici a.s ako súčasť základnej školy pre žiakov s telesným postihnutím. Súčasťou ZŠ pre žiakov s TP sú triedy pre žiakov s autizmom.

Súčasťou SŠ je Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, Školský klub detí a Výdajná školská jedáleň.

1 Ciele výchovy a vzdelávania

„CHCEME BYŤ ŠKOLOU, DO KTOREJ CHODIA DETI RADI“.

Usilujeme sa o školu rodinného a priateľského charakteru, kde sa budú dobre cítiť žiaci, učitelia, prevádzkoví zamestnanci školy a všetci, ktorí navštívia našu školu.

Dbáme o dodržiavanie týchto zásad:

- rešpektovanie osobnosti dieťaťa, jeho psychických a fyzických osobitostí,
- rešpektovanie druhu a stupňa postihnutia,
- vytváranie a udržiavanie neohrozeného školského prostredia,
- vytváranie materiálnych podmienok na vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením,
- komplexná prosociálnosť,

- vzájomná úspešná komunikácia, ktorá vedie k pripravenosti úspešne komunikovať s každým.

Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP je rozvinutie kľúčových kompetencií (spôsobilostí) na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná a maximálne možné integrovanie do spoločnosti.

Jedným z cieľov výchovy a vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP je rozvíjať kognitívne a psychomotorické procesy a ich všestrannú komunikáciu formou krúžkov, výchovnou činnosťou v školskom klube detí, relaxačno-terapeutickými činnosťami v miestnosti snoezelen a rehabilitáciou. Pri výchove a vzdelávaní rešpektujeme psychické a fyzické osobitosti každého žiaka, uplatňujeme individuálny prístup. Individuálne schopnosti a predpoklady žiakov využívame tak, aby si osvojili vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré ich dokážu pripraviť na praktický život a uľahčia im prirodzene sa integrovať do spoločnosti tak, aby sa stali jej prirodzenou súčasťou.

2 Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou - **Metodický pokyn č. 31/2011 na hodnotenie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED – 1 primárne vzdelávanie. č. 2011-5237/11858:1-914.**

3 Profil absolventa

Školský vzdelávací program - **Cesta za zdravím** je jedna z možností riešenia ďalšieho vzdelávania a následnej integrácie žiakov s autizmom do spoločnosti.

Žiak je pripravený na ďalšie vzdelávanie a prípravu na povolanie v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole alebo v odbornom učilišti v oblasti komunikácie, sociálnych a manuálnych zručností.

Profil absolventa sa odvíja od kompetencií, ktoré žiak získal v procese vzdelávania a sebazvdelávania a iných rozvíjajúcich aktivít. Je založený na kľúčových spôsobilostiach, ktoré zahŕňujú komplex vedomostí a znalostí, spôsobilostí a hodnotových postojov umožňujúcich jednotlivcovi poznávať, účinne konať, hodnotiť, dorozumievať sa a porozumieť si, začleniť sa do spoločenských vzťahov a osobnostne sa rozvíjať – zjednodušene ide o spôsobilosť uplatniť svoje vzdelanie v pracovnom, občianskom, rodinnom a osobnom živote.

4 Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP tvoria vzdelávacie oblasti, ktoré obsahujú jednotlivé vyučovacie predmety.

Obsah a ciele jednotlivých vyučovacích predmetov sa prispôbujú individuálnym osobitostiam každého žiaka.

Obsah vzdelávania sa chápe ako podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať, rozširovať alebo redukovať, v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka.

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE S VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM

VZDELÁVACIA OBLASŤ:	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	- slovenský jazyk a literatúra - rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností - rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	- matematika - informatika
ČLOVEK A PRÍRODA	- vecné učenie - fyzika - chémia - biológia
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	- vlastiveda - dejepis - geografia - občianska náuka
ČLOVEK A HODNOTY	- etická výchova - náboženská výchova
ČLOVEK A SVET PRÁCE	- pracovné vyučovanie
UMENIE A KULTÚRA	- hudobná výchova - výtvarná výchova
ZDRAVIE A POHYB	- telesná a športová výchova

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu využívame skratky predmetov odporúčané ÚIPŠ.

5 Vzdelávacie štandardy

Pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím nie sú určené vzdelávacie štandardy pre jednotlivé ročníky, ktoré by bolo nutné splniť pre postup do ďalšieho ročníka.

6 Rámcový učebný plán

Špecifikom našej školy je to, že kladieme dôraz na rozvoj psychomotorických zručností, samoobslužných a hygienických návykov, aby sa žiaci v rámci svojho postihnutia mohli čo najlepšie začleniť do spoločnosti. Prispievame k zlepšeniu ich zdravotného stavu a snažíme sa aby nedošlo k jeho regresu. Počas výchovno-vzdelávacieho procesu špeciálny pedagóg rešpektuje momentálny zdravotný stav žiaka, pracovné tempo prispôsobuje postihnutiu a dbá na relaxačné chvíľky.

6.1 Rámcový učebný plán na školský rok 2017/2018

Rámcový učebný plán pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi poruchami s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie s vyučovacím jazykom slovenským

Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	PRÍPRAVNÝ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Spolu
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	2	2	2	2	2	5	5	5	5	5	35
	rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností	8	7	8	8	7	4	4	2	2	2	52
	rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie	1	1	1	1	1						5
Matematika a práca s informáciami	matematika	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	38
	informatika								1	1	1	3
Človek a príroda	vecné učenie		1	1	1							3
	fyzika								1	1	1	3
	chémia										1	1
	biológia								1	1	1	3
Človek a spoločnosť	vlastiveda					2	3	3				
	dejepis								1	1	1	3
	geografia								1	1	1	3
	občianska náuka								1	1	1	3
Človek a hodnoty	etická výchova/náboženská výchova						1	1	1	1	1	5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
	výtvarná výchova	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
Základ		19	20	22	22	22	23	23	24	24	25	224
Voliteľné /dostupné/ hodiny		1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Spolu : povinná časť + voliteľné hodiny		20	22	24	24	24	25	25	26	26	27	243

6.2 Poznámky k rámcovému učebnému plánu:

Voliteľnými /dostupnými/ hodinami posilňujeme predmety, v ktorých sa zameriavame na opakovanie a upevňovanie preberaného učiva, prehĺbenie poznatkov, prípadne na precvičovanie motoriky.

1. Vyučovacia hodina má 45 minút v tomto rozdelení učebného plánu. Škola si môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania. S prihliadnutím na osobitosti žiakov so zdravotným znevýhodnením môže škola uplatňovať aj iné spôsoby organizácie vyučovania, a to členením vyučovacej hodiny do kratších časových úsekov, zaraďovaním a organizovaním prestávok, blokovým vyučovaním a inými organizačnými formami v zmysle platnej legislatívy.

2. Vyučovací predmet pracovné vyučovanie je možné vyučovať v dvojhodinových celkoch.
3. Vyučovací predmet výtvarná výchova je možné vyučovať v dvojhodinových celkoch každý druhý týždeň.
4. Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu.
Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
  - vyučovacie predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do štátneho vzdelávacieho programu,
  - vyučovacie predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah, vrátane predmetov vytvárajúcich profiláciu školy a experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.
5. Rámcový učebný plán pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP zahŕňa aj využitie prierezových tém vo výchovno-vzdelávacom procese:

Prierezové témy sú začlenené do predmetov podľa svojho obsahu a uvedené sú v učebných osnovách jednotlivých predmetov. Učiteľ zváži zaradenie jednotlivých prierezových tém, podľa predmetu, zloženia triedy a vhodnosti. Ide o nasledovné prierezové témy:

Environmentálna výchova táto prierezová téma prispieva k formovaniu a rozvíjaniu ekologického vedomia žiakov. Smeruje k tomu, aby žiaci pochopili, že sú súčasťou prírody, uvedomili si význam prírody pre život človeka a nevyhnutnosť chrániť životné prostredie. Cieľom je rozvíjať u žiakov lásku k prírode a vychovávať ich k vedomej ochrane prírody.

Dopravná výchova našim žiakom neustále zdôrazňuje správanie sa chodca na verejných priestranstvách, cestných komunikáciách a v dopravných prostriedkoch. Našou úlohou je oboznamovať žiakov so základnými pravidlami cestnej premávky, naučiť ich bezpečne sa správať na cestách a v situáciách, ktoré na nich vznikajú. Dopravná výchova má prispieť ku komplexnej výchove žiakov ako aktívnych účastníkov cestnej premávky.

Multikultúrna výchova tradičná kultúrna rozmanitosť Slovenska sa prehľbuje vďaka otváraniu slovenskej spoločnosti s pomocou médií, vďaka voľnejšiemu pohybu osôb a rozvoju turistiky. Multikultúrna výchova rozvíja v prvom rade kultúrne kompetencie našich žiakov, osobné, sociálne a komunikačné kompetencie. Ciele prierezovej témy vychádzajú z neopakovateľnej hodnoty individuálneho ľudského života, z hodnoty komunity ako prirodzeného prostredia pre človeka, z rešpektu voči individuálnym potrebám človeka a z faktu rovnosti ľudí pred platnými zákonmi.

Mediálna výchova vzdelávania realizuje ako integrálna súčasť obsahu viacerých vzdelávacích oblastí. Je možné ju uskutočňovať formou projektov, kurzu, seminára a iných školských aktivít. Mediálna výchova napomáha rozvoju schopnosti žiakov disponovať nástrojmi, ktoré pomáhajú zvládnuť orientáciu a existenciu v mediálnom svete.

Osobnostný a sociálny rozvoj prelína sa celým vzdelávaním. Jej cieľom je prispieť ku komplexnému osobnostnému rastu žiaka a rozvoju jeho životných zručností. Uplatňovaním tejto prierezovej témy sa vytvára prostredie pre podporu individuality a zdravého sebavedomia žiaka na jednej strane a rozvoj zmyslu pre spoločnosť založenej na rovnosti a tolerancii na druhej strane.

Ochrana života a zdravia človeka rozvíja postoje, vedomosti, a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách. Podobne nepredvídané udalosti môžu vzniknúť pri pobyte v prírode, či na akciách a aktivitách realizovaných školou.

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti rozvíja u žiakov kompetencie tak, aby vedeli komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v

skupine. Hlavným cieľom je, aby sa žiaci naučili riadiť seba, tím, vypracovať si harmonogram svojich prác, získať potrebné informácie, spracovať ich, vedeli si hľadať aj problémy, ktoré treba riešiť, správne ich pomenovať, utvoriť hypotézu, overiť ju a pod.

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra postupne ju začleňujeme do jednotlivých učebných osnov všetkých predmetov. Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Edukačná činnosť je zameraná na to aby žiaci v rámci regionálnej výchovy poznali históriu a kultúru vlastnej obce, mesta – na funkčné využívanie historických regionálnych ukážok na besedy; rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu a pod. Vedieť sa orientovať v turisticky a historicky atraktívnych miestach Slovenska.

Výchova k ľudským právam začleňujeme ju do jednotlivých učebných osnov všetkých predmetov. Cieľom výchovy a vzdelávania k ľudským právam v školách (a nielen v nich) je osvojiť si vedomosti a zručnosti, formovať postoje, ktoré sú dôležité na podporovanie ľudskej dôstojnosti, informovanej a nezávislej participácie na vývoji demokratickej spoločnosti a to v súlade s hodnotami, ako sú ľudské práva, rovnosť, pluralita a spravodlivosť.

Finančná gramotnosť prelína sa vo všetkých predmetoch – no najviac v predmete matematika. Finančnou gramotnosťou učíme žiakov využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Globálne vzdelávanie začleňujeme do jednotlivých učebných osnov všetkých predmetov. Prostredníctvom neho dochádza k zvyšovaniu povedomia o globálnych témach, ktoré sa týkajú každého jednotlivca, k porozumeniu oblastí a tém, ktoré sa týkajú celého sveta. Témy globálneho vzdelávania poskytujú priestor na zmenu postojov jednotlivca a posilňujú uvedomenie si svojej vlastnej úlohy vo svete a spoločnosti. Motivuje ňou žiakov k zodpovednosti a k osvojeniu si hodnôt aktívneho globálneho človeka.

Drogová prevencia. Zaradením prierezovej témy sa snažíme žiakov vystríhať pred nebezpečenstvom požívania drog, omamných a psychotropných látok. Na riziká s ich užívaním, skvalitňovanie intervencie, prevencie aby sme pomohli zredukovať škody napáchané drogami.

Vo výchovno-vzdelávacom procese uplatňujeme princípy, zásady a programy:

- 1.Koncepcia informatizácie a digitalizácie rezortu školstva s výhľadom do roku 2020,
- 2.Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020,
- 3.Aktualizované Akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2016 – 2018,
- 4.Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike,
- 5.Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020,
- 6.Národná stratégia zvyšovania úrovne a kontinuálneho rozvíjania čitateľskej gramotnosti,
- 7.Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025,
- 8.Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020,
- 9.Koncepcia rozvoja práce s mládežou,
- 10.Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012-2016,
- 11.Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2 s účinnosťou od 01.09.2017,
- 12.Národný program ozdravenia výživy obyvateľov SR,
- 13.Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, antisemitizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie,
- 14.Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017,
- 15.Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov,

16. Koncepcia vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách,
17. Program zdokonalenia systému raného poradenstva pre rodičov detí so zdravotným postihnutím, detí s viacnásobným postihnutím a pervazívnymi vývinovými poruchami.

7 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces ale aj ich výchovu a vzdelávanie vôbec.

Do skupiny pervazívnych vývinových porúch (F84) sú podľa MKCH-10-SK- 2016)1 zahrnuté nasledovné diagnostické kategórie: Detský autizmus (F84.0), Atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), Iná detská dezintegračná porucha (F84.3), Hyperaktívna porucha spojená s duševnou zaostalosťou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), Iná pervazívna vývinová porucha (F84.8), Pervazívna vývinová porucha, bližšie neurčená (F84.9).

Žiak s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím môže byť vzdelávaný

- a) v základnej škole pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami podľa individuálneho vzdelávacieho programu,
- b) v špeciálnej triede pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami základnej školy podľa individuálneho vzdelávacieho programu,
- c) v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Základná škola pre žiakov s autizmom má deväť ročníkov, s možnosťou zriadenia prípravného ročníka.

Vzdelávanie žiaka sa, ak je žiakom s ťažkým zdravotným postihnutím, môže v základnej škole (ktorá je špeciálnou školou alebo v škole bežného typu) predĺžiť až do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕši 18. rok svojho veku (Školský zákon).

Obsah učiva sa žiakovi, ktorý si vyžaduje predĺženie vzdelávania, patrične upravuje v IVP tak, aby bol primerane rozložený. V pedagogickej dokumentácii sa vyznačuje ten postupový ročník, ktorého obsah vzdelávania žiak v príslušnom školskom roku plní; rok školskej dochádzky sa vyznačí podľa jeho skutočného poradia.

Obsah vzdelávania určený pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím sa uplatňuje bez ohľadu na to, akou formou sú vzdelávaní.

Obsah vzdelávania je vytvorený na troch úrovniach. Prvá, najnižšia úroveň zahŕňa najnižšie požiadavky z hľadiska obsahu učiva a posledná, tretia úroveň určuje najvyššie požiadavky. Vzhľadom na autizmus alebo ďalšie pervazívne vývinové poruchy je potrebné zdôrazniť, že voľba úrovne (obsahu vzdelávania) sa nemôže riadiť diagnostikovaným stupňom mentálneho postihnutia žiaka.

To znamená, že žiak, ktorý podľa psychologického vyšetrenia má napr. stredný stupeň mentálneho postihnutia, nepostupuje automaticky podľa strednej, t. j. druhej úrovne obsahu

vzdelávania príslušného predmetu, ale pedagóg zvolí pre neho tú úroveň, ktorú je na základe svojich predpokladov schopný zvládať. Pre žiaka v rôznych vyučovacích predmetoch možno určiť rôznu úroveň obsahu vzdelávania.

Ak žiak vďaka systematickej špeciálnopedagogickej starostlivosti prejaví vyššiu úroveň schopností než pri jeho úvodom diagnostikovaní, postupne sa mu upraví obsah vzdelávania tak, aby naň mohol čím skôr nadviazať vyššou úrovňou obsahu vzdelávania. Naopak, pri nezvládaní úloh vychádzajúcich z pôvodne nastavenej úrovne obsahu vzdelávania v niektorom predmete, je nevyhnutné prejsť na ich nižšiu úroveň, alebo sa vrátiť k upevňovaniu učiva predchádzajúceho ročníka.

Môže sa stať, že stav žiaka si bude vyžadovať také tempo práce, ktoré nedovolí v priebehu jedného školského roka splniť ciele vyučovacieho predmetu príslušného ročníka. V tom prípade sa v nasledujúcom ročníku, ak to vyžaduje charakter predmetu pre nadväznosť učiva, začne neprebratým učivom predchádzajúceho ročníka a nie učivom toho ročníka, do ktorého žiak postúpil.

Z uvedeného vyplýva, že žiak s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s MP môže posledný ročník svojej školskej dochádzky ukončiť aj učivom nižšieho ročníka.

Obsah a ciele obsiahnuté v obsahu vzdelávania sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam každého žiaka.

Vyučujúci uplatňuje primeranosť nárokov na základe dispozícií žiaka, ktoré majú vplyv na prognózu jeho vývinu s cieľom zlepšovať jeho vedomosti, zručnosti a návyky a zvyšovať tým jeho šance na zlepšovanie kvality jeho života.

Obsah vzdelávania sa poníma ako podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať (rozširovať alebo redukovať) v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka.

Pri vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP uplatňujeme v závislosti od zdravotného postihnutia tieto špecifiká:

- *individuálny prístup a tolerancia* – rešpektujeme nevyrovnané pracovné tempo, slabú koncentráciu pozornosti, zvýšenú unaviteľnosť žiakov, žiaci podľa potreby majú vypracované IVVP,
- *bezbariérová úprava prostredia* – aby žiak mohol byť čo najviac v škole samostatný v rámci premiestňovania sa v budove, dodržiavania hygienických návykov, sebaobsluhy,
- *úprava rozvrhu hodín* s ohľadom na stupeň zdravotného postihnutia,
- *miesto a spôsob sedenia v triede* – vhodne zvolená špeciálna stolička a stôl,
- *kompensácia alebo korekcia písma* v závislosti od úrovne grafomotoriky a jemnej motoriky- potreba písať do pomocných liniek, širších liniek, písanie paličkovým písmom, či pomocou počítača,
- *pohybový režim* – pohybové aktivity zohľadňujúce indikácie a kontraindikácie určitých pohybov.

Individuálne vzdelávanie

V triede pre žiakov s autizmom sa všetci žiaci vzdelávajú podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP), ktorý rešpektuje jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Rehabilitácia a zdravotná starostlivosť

OZSaR poskytuje žiakom všetkých zložiek SŠ rehabilitačné služby, ktoré vykonávajú fyzioterapeuti na základe odporúčania rehabilitačného lekára a neurológa.

V rámci *rehabilitačnej starostlivosti* je poskytovaná liečebná telesná výchova individuálne aj v skupinách, cvičenie na prístrojoch, nácvik na ortopedických a protetických pomôckach a prístrojoch, vodoliečebná terapia, balneologická terapia – parafin, fyzikálna terapia – magnetoterapia, masáž – klasická a mäkké techniky.

K službám rehabilitácie patrí aj zapožičiavanie špeciálnych pomôcok (Aris stolička – špeciálna, invalidné vozíky, detské kočiare, chodítka).

Starostlivosť o žiakov vyžaduje zabezpečenie *zdravotnej starostlivosti* a iných služieb spojených s ich výchovou a vzdelávaním /obslužné činnosti, kŕmenie, obliekanie, umývanie, podávanie liekov, cievkovanie, premiestňovanie/, ktoré poskytuje zdravotná sestra a asistenti.

Snozelen terapia

Koncepcia Snoezelen

Prvky koncepcie Snoezelen v miestnosti Snoezelen využívajú v edukačnom procese a podporných terapeutických aktivitách všetky zložky Spojenej školy, Budovateľská 1309 Vranov nad Topľou.

Ide o pomerne novú netradičnú formu práce s ľuďmi s postihnutím, ktorá vychádza z ich možností a schopností a snaží sa rešpektovať ich záujmy. Celá koncepcia Snoezelen je založená na celostnom prístupe, naplňuje potreby prijatia a porozumenia klienta v atmosfére dôvery a uvoľnenosti. V Snoezelen sa spájajú terapeutické s prvkami špeciálno a liečebno-pedagogickými, s možnosťou ich prispôsobenia špecifickému postihnutiu.

Viac ako iné terapeutické smery si vyžaduje upravené prostredie a špecifické vybavenie. Snoezelen sa vykonáva v špeciálne zariadenej miestnosti, v pokojnej, uvoľnenej a príjemnej atmosfére, kde sú zmysly stimulované hudbou, svetelnými efektmi, ľahkými vibráciami, príjemnými vôňami, možnosťou polohovania a bazálnej stimulácie.

Hlavným cieľom Snoezelen je zlepšenie kvality života a rozvoj osobnosti ľudí s postihnutím. Keďže Snoezelen sprostredkováva stimuláciu zmyslov bez nutnosti intelektuálneho chápania, je účinnou metódou aj u ľudí s ťažšou formou postihnutia, s poruchami senzorickej integrácie a výrazným komunikačným deficitom. Klienti aktívne i pasívne prežívajú nové podnety, čo vedie k rozširovaniu horizontu ich poznania a podpore ich sebauvedomovania, sebareflexii, ako i k zlepšeniu komunikácie a sociálnej interakcie.

Filozofia Snoezelen

Louise Haggart a Roger Hutchinson charakterizujú Snoezelen ako „splnomocňujúci prístup“, teda citlivý a vnímavý, starostlivý, nedirektívny prístup v atmosfére bezpečia a istoty, ktorý je povzbudzujúci. Pozornosť nie je prvotne zameraná na výsledok, ale zámerom je skôr asistovať klientovi pri získaní maximálneho potešenia z aktivít, ktorým sa spolu s terapeutom venuje.

Metodológia Snoezelen

Podľa zamerania, cieľovej skupiny a odbornej kvalifikácie teoreticky rozlišujeme štyri okruhy aplikácie Snoezelen:

- Snoezelen ako terapia v užšom slova zmysle, ktorá je zaradená do psychomotorickej terapie na neurofyziologickom základe, je riadená lekárom a Snoezelen terapeutom. Snoezelen terapia je tiež integrovaná v terapeutickom koncepte ergoterapie a fyzioterapie, najmä v metódach senzorickej integrácie a mototerapie.

- Snoezelen ako terapeuticky orientovaný prístup vykonávaný prostredníctvom špeciálneho odborníka, kedy je predpokladom jasná východisková diagnóza s cielene použitými intervenciami.
- Snoezelen ako pedagogicko – podporný prístup, kedy ide o podporné opatrenia výchovno-vzdelávacieho procesu, najmä podpora kognitívnych procesov (vnímania, rozšírenie poznávania, zvýšenie koncentrácie) a integrácie.
- Snoezelen ako voľná ponuka, kedy Snoezelen slúži na navodenie pokoja a zotavenie, načerpanie síl a môže byť za istých predpokladov ponukou pre každého, bez priameho vopred plánovaného terapeutického alebo pedagogického zámeru. Ide o ponuku plnohodnotného trávenia voľného času, ktorú môžu využívať deti, mládež a dospelí.

Snoezelen ako terapia

Snoezelen terapia je zameraná na poskytnutie nádherných neobvyklých zmyslových zážitkov poskytovaných širokou škálou nízko i vysoko technologických produktov a zariadení, ktoré u klientov vyvolávajú zmyslové odpovede a reakcie. Cieľom môže byť samostatná terapia alebo podpora kompetencií klienta. Ide o jednu z najradostnejších a najpríjemnejších terapií.

SNOEZELLEN terapia pozostáva z nasledujúcich krokov:

1. Hodnotenie: zistenie zmyslového potenciálu a potrieb klienta na základe diagnostiky, pozorovania a Snoezelen dotazníkov. Diagnostika je veľmi dôležitým a rozhodujúcim predpokladom k stanoveniu podporných a terapeutických opatrení. Do diagnostiky sú zapojení aj ostatní odborníci (psychológ, logopéd, fyzioterapeut, atď.), nevyhnutná je i spolupráca s rodinou.

Diagnostiku zameriavame na hlavné oblasti – na osobnú a rodinnú anamnézu klienta, vývin postihnutia, zisťujeme dôležité informácie týkajúce sa pohybových schopností, intelektuálneho vývinu, komunikácie, interakcie všetkých zmyslov, príjemných a nepríjemných podnetov, možnosti motivácie a podpory. Na základe diagnostiky si stanovíme ciele, ktoré chceme dosiahnuť.

2. Plánovanie aktivít s použitím zariadenia v kontexte hry, upokojenia, relaxu, stimulácie a posilnenia klientov cez ich zmysly.
3. Následné znovu hodnotenie po určitom čase (3-6 mesiacov).

Čo je možné robiť v Snoezelen prostredí

- stimulácia (bazálna stimulácia) – celé vybavenie a zariadenia miestnosti pôsobia na klientov natoľko motivujúco, že majú chuť s nimi manipulovať a zároveň sa učiť, stimulovať jednotlivé zmysly alebo viaceré zmysly naraz – senzorická integrácia,
- relaxácia – prostredie tiež navodzuje stav uvoľnenosti a dajú sa v ňom využiť viaceré relaxačné techniky,
- terapia a rôzne formy intervencie kreatívnym spôsobom: psychomotorická terapia, mototerapia, ergoterapia, muzikoterapia, dramoterapia, terapia hrou, biblioterapia, arteterapia, animoterapia, fyzioterapia,
- edukácia – najmä Montessori pedagogika,
- tréning pamäti a vnímania,

- diagnostika, včasná intervencia,
- motivácia (podpora a povzbudenie),
- plnohodnotné trávenie voľného času.

Snoezelen poskytuje ideálne prostredie pre viaceré podporné terapeutické aktivity. Prijemná atmosféra prispieva k vytvoreniu osobného vzťahu a skôr dochádza k možnosti komunikácie a interakcie. Snoezelen priestor preto možno využiť na veľké množstvo aktivít, ako napríklad spoznať svoje telo, dotýkať sa a byť dotýkaný, použiť rôzne materiály ako zdroj hmatovej a sluchovej skúsenosti, svetelné a zvukové meditácie, rôzne tematické príbehy ako sú život v mori, život v Afrike, plavba na lodi a podobne. Na rozvoj fantázie, interakcie a komunikácie slúžia okrem svetelných, zvukových, čuchových a chuťových podnetov napríklad aj čítanie rozprávok, prerozprávanie, zahranie krátkej etudy, spájanie obrazov s hudbou. Na rozvoj koncentrácie slúžia rozličné uvoľňovacie, relaxačné a dychové techniky, ktorými sa dosahuje hlbší stav uvoľnenia.

Využitie miestnosti je aj v závislosti od toho, kto ju vedie. Ak sprievodca, ten skôr ponúka jednotlivé podnety a motivuje klienta. Ak terapeut, vtedy je potrebný vopred formulovaný cieľ na základe informácií o klientovi z predchádzajúcej diagnostiky. Jeho úlohou je vybrať jednotlivé cvičenia alebo techniky, ktoré je však potrebné adresne meniť alebo doplniť podľa aktuálnej situácie a potrieb klienta. To si vyžaduje flexibilitu, fantáziu a kreativitu zo strany terapeuta

Informačno-komunikačné technológie (IKT)

Vyučovanie by pre žiaka s autizmom malo byť ľahko zapamätateľné tak, aby ho vedel využiť v ďalšej príprave na povolanie i v praxi. Toto všetko možno dosiahnuť s využitím IKT, ktoré pomáhajú žiakom s MP pri vytváraní lepšej predstavy o svojom okolí. IKT môžu pomáhať pri sprehľadňovaní a triedení naučených poznatkov prostredníctvom hry, ktorá pomáha k efektívnemu učeniu sa žiakov s MP. Vzdelávanie žiakov s autizmom za pomoci IKT riadime tak, aby bolo efektívne. Pri vzdelávaní prihliadame na počítačové schopnosti žiakov, vzhľadom k zdravotnému postihnutiu využívame špeciálne klávesnice, myšky, tablety, počítače. Ďalším prvkom, ktorý využívame pri vyučovaní sú multimédiá. Multimédium zahŕňa viaceré technológie, ktoré umožňujú, aby vizuálne a audio média boli kombinované za účelom komunikácie novými spôsobmi. Žiaci využívajú počítače vo všetkých predmetoch.

Cvičná kuchynka

Vo vyučovaní využívame bezbariérovú cvičnú kuchynku s veľmi dobrým vybavením. Kuchynka je prispôbená žiakom so zdravotným znevýhodnením, /výška pracovnej dosky, dostupné úložné priestory a elektrospotrebiče, príborový kontajner na kolieskach/. Kuchynská linka je členená na úložné priestory, pracovnú dosku a časť s elektrospotrebičmi. Pracovné zručnosti rozvíjame u žiakov v rôznych predmetoch, aby vedeli pracovať kooperatívne, prezentovať sami seba, ale aj prácu v skupine, naučili sa základné sebaobslužné činnosti pri varení a servírovaní či upratovaní a pripravili sa na bežný život.

ŠKD a záujmová činnosť

Žiaci s autizmom môžu v čase mimo vyučovania tráviť čas v školskom klube detí, kde sa ich snažíme vychovávať k tomu, aby vedeli účelne využívať svoj voľný čas. Činnosti, ktoré

prebiehajú popoludní sa riadia výchovným programom. Sú to činnosti: vzdelávacia, záujmová, príležitostná, individuálna, odpočinková, sebaobslužná.

Cieľom činnosti v ŠKD je:

- 1.rozvoj osobnosti človeka a jej rešpektovanie,
- 2.umožnenie sebarealizácie detí v skupinových individuálnych, riadených alebo spontánnych aktivitách,
- 3.vedenie detí k účinnému využívaniu voľného času, rozvoju tvorivosti a fantázie,
- 4.prevenencia sociálne patologických javov,
- 5.začlenenie ekologickej a dopravnej výchovy do činností klubu,
- 6.utváranie pozitívnych vzťahov medzi deťmi,
- 7.rozvoj komunikačných zručností a komunikatívnych kompetencií, ktoré vedú k rozvoju verbálnej aj neverbálnej komunikácie detí /viac v ŠkVP pre ŠKD/.

„Školský klub detí je dôležitý výchovný partner rodiny a školy.“

Počas školského roka žiaci pracujú v rôznych **záujmových útvaroch** – Šikovniček výtvarný, Šikovniček tvorivý, Maškrtniček, Tanečný krúžok, Z rozprávky do rozprávky, Mladý spravodajca, Športovo-chovateľský krúžok. Svoje záľuby a záujmy majú možnosť rozvíjať s prihliadnutím na ich individuálne schopnosti, zručnosti a postihnutie.

Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva (CŠPP)

CŠPP poskytuje:

- komplexnú špeciálno-pedagogickú činnosť, psychologickú, diagnostickú, poradenskú, rehabilitačnú, preventívnu, metodickú, výchovno-vzdelávaciu a inú odbornú činnosť,
- súbor špeciálno-pedagogických intervencií deťom so zdravotným postihnutím vrátane detí s vývinovými poruchami s cieľom dosiahnuť optimálny rozvoj ich osobnosti a sociálnu integráciu.

Klientelu CŠPP tvoria deti a žiaci od 2 rokov do ukončenia prípravy na povolanie. Patria sem:

- deti a žiaci telesne, mentálne a viacnásobne postihnutí,
- deti a žiaci s poruchami zraku a sluchu, s narušenou komunikačnou schopnosťou,
- deti a žiaci s poruchami učenia, s poruchou aktivity a pozornosti,
- deti a žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
- deti a žiaci chorí a zdravotne oslabení.

Odborné služby v CŠPP poskytujú: psychológ, somatopéd, logopéd, psychopéd, sociálny pracovník.

Prioritné činnosti CŠPP:

- poskytovanie psychologických a špeciálno-pedagogických vyšetrení za účelom vyjadrenia stanoviska k:
  - prijatiu dieťaťa / žiaka,

- individuálnej integrácii žiaka v základnej škole,
- integrácii v špeciálnej triede ZŠ,
- diagnostika a korekcia pre žiakov so zdravotným postihnutím a vývinovými poruchami,
- diagnostika a korekcia pre žiakov s čiastočným oslabením výkonu,
- poskytovanie logopedickej diagnostiky a korekcie,
- konzultácie a poradenstvo predškolským zariadeniam, základným a stredným školám
- spolupráca so zariadeniami výchovy a prevencie, pediatrami, detským neurológom, rehabilitačným lekárom, pedopsychiatrom a ďalšími odbornými lekármi, referentmi sociálnej kurately.

Činnosť sociálneho pracovníka je zameraná na: vedenie klientely v ČŠPP, získavanie anamnestických údajov o klientoch, spracovanie písomného záznamu informácií o klientovi, poskytovanie komplexného sociálneho poradenstva, spolupráca so špeciálnymi pedagógmi, zdravotníkmi, spolupráca s rôznymi inštitúciami odborov sociálnych vecí, archivácia písomnej dokumentácie klientely ČŠPP, vypracovanie odporúčaní a potvrdení pre potreby školských zariadení, úradov, sociálnych poisťovní v rámci uplatňovania sociálnych kompenzácií.

Metodické združenie I. (MZ I.)

Poradným orgánom riaditeľa školy je metodické združenie, ktoré plní odbornometodickú funkciu. Cieľom činnosti je realizácia účasti pedagogických zamestnancov na upevňovaní demokratického štýlu riadenia, ovplyvňovaní kvalifikácie a profesijného rastu učiteľov a zvyšovaní úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu. Cieľom MZ je pôsobiť ako poradná, spoločenská a kooperujúca autorita v edukačnom procese, kde preberá kontrolu nad tvorbou školského portfólia a triedneho portfólia.

Triedne portfólio (moderná kronika triedy) - vytvára si ju trieda pod vedením triedneho učiteľa počas celého školského roka. Obsahuje napríklad: symbol tried, pravidiel správania v triede - napr. naše desatoro rozdelenie služieb v triede, fotografie triedy a akcií, zlepšováky triedy, projekty, súťaže, turnaje a ich výsledky rekordy triedy, „prešľapy“ triedy a podobne.

Školské portfólio: symbol - logo školy, triedne portfólia, kronika školy, zborník úspechov žiakov - víťazné práce, diplomy zo súťaží, olympiád, turnajov, zborník aktivít učiteľov - osvedčenia o vzdelávaní učiteľov, celoškolské projekty spolupatričnosti, akcie s rodičmi, spolupracujúcimi organizáciami - dokumentácia akcií. Každoročne škola vypracováva v zmysle Vyhlášky MŠ SR č. 9/2006 Správu o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach školy v príslušnom školskom roku. O situácii v škole sú rodičia pravidelne informovaní na webových stránkach školy: www.zspretpadic.edupage.org.

Kritériom pre nás je nielen kvalita dosiahnutých výsledkov, úspechy našich žiakov, ale aj spokojnosť žiakov, rodičov, učiteľov a verejnosti v meste.

V triede pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami postupujeme aj podľa nasledovných **špecifických metód:**

Program TEACCH

Je jeden z najrozšírenejších programov používaných pri práci s osobami s autizmom, je určený ako pre deti tak aj pre dospelých, nezávisle od úrovne vývinu. Program TEACCH kladie dôraz na tzv. štrukturalizáciu (organizácia/usporiadanie fyzického prostredia/času, ktoré sa tak stávajú prehľadnými a tým sa uľahčuje porozumenie situácie), a vizualizáciu (slovný pokyn sa doplní vizuálnou, názornou inštrukciou/pomôckou a tým sa uľahčí jeho porozumenie. Prostredie/čas sa stávajú pre osobu s autizmom predvídateľné, čiže má predstavu o tom „kde“ a „kedy“ a „ako dlho“. Tieto informácie sa sprostredkujú v takom jazyku (v takej forme), akému dieťa rozumie. Tento spôsob (vizualizácia) sa využíva kvôli ťažkostiam osôb s autizmom so spracovaním reči (informácii podanej slovne). Deti s autizmom majú nedostatky v porozumení reči, spracovaní slovných informácií/inštrukcií. Tento nedostatok sa kompenzuje využívaním vizuálnych (názorných) pomôcok.

Terapia vychádzajúca zo štruktúrovaného vyučovania ako intervenčnej stratégie programu TEACCH sa zameriava na zlepšenie individuálnych schopností a zručností dieťaťa s PVP, prispôbením prostredia dieťaťa, čo zahŕňa fyzickú organizáciu, časový rozvrh, rutiny, pravidelnosť a individuálny prístup. Zároveň minimalizuje problémové správanie.

Intenzívna interakcia

Intenzívna interakcia je metóda výučby predverbálnych základov komunikácie pre deti alebo dospelých s vážnym mentálnym postihnutím, alebo s autizmom, ktorí sú stále v rannom štádiu vývoja komunikácie.

Intenzívna interakcia sa zameriava na niektoré centrálné oblasti, v ktorých ľudia s autizmom zaostávajú, ako:

- schopnosť sa socializovať - rozumieť iným ľuďom,
- zúčastňovať sa interakcie s druhou osobou,
- mať radosť s prítomnosťou iných ľudí a túžiť s nimi byť,
- naučiť sa komunikačné schopnosti a rutiny,
- naučiť sa porozumieť neverbálnym prejavom s emocionálnym obsahom, používať a chápať očný kontakt, výraz tváre atď.

Social story

Terapia je určená predovšetkým pre menej postihnuté osoby s autizmom, ktoré sú monitorované k nadväzovaniu sociálnych vzťahov. Na modelových príbehoch sa osoba s autizmom učí porozumieť sociálnemu chovaniu v rôznych situáciách, chápať emócie, správne reagovať na sociálne podnety.

Alternatívna a augmentívna komunikácia

Reč detí s autizmom sa obvykle začína rozvíjať oneskorene, zároveň sa rozvíja úplne iným spôsobom ako sme zvyknutí u zdravých detí. Niektoré deti nezačnú rozprávať vôbec, pričom sa nesnažia tento nedostatok nahradiť použitím nejakého iného spôsobu komunikácie, napr. použitím gesta alebo posunku. Deťom s autizmom totiž chýba vrodená schopnosť chápať význam komunikácie ako prostriedok, ktorým môžu ovplyvniť prostredie. U detí s autizmom musíme počítať aj s tým, že ich porozumenie reči je výrazne obmedzené. Príliš dlhé a zložité vety môžu osobu s autizmom zmiasť. Slová sú priveľmi abstraktné a zmiznú, ako náhle sa vyslovia. Ak dieťa s autizmom nemá k dispozícii fungujúci a zrozumiteľný systém, môže sa ako dôsledok objaviť problematické správanie. Z uvedeného vyplýva, že deti s autizmom potrebujú popri alebo namiesto reči aj iný spôsob komunikácie. Na jeho označenie sa používa pojem augmentatívna a alternatívna komunikácia.

Výmenný obrázkový komunikačný systém PECS /VOCS/

- Výmenný obrázkový komunikačný systém PECS patrí medzi AAK techniky. Bol vyvinutý pre nehovoriacich jedincov za účelom naučenia zručnostiam funkčnej komunikácie.
- V ČR je tento program známy ako Výmenný obrázkový komunikačný systém - VOKS. VOKS vychádza metodicky aj obsahovo z PECS a je upravený na české jazykové a kultúrne pomery.

Cieľom systému je naučiť jedinca funkčnej komunikácie - AKO, PREČO a S KÝM komunikovať.

Metodika Výmenného obrázkového komunikačného systému je založená:

- na silnej motivácii dieťaťa ku komunikácii,
- k intenzívnemu prístupu ku komunikácii.

Systém stojí na týchto princípoch:

- vysoká motivácia - konkrétny výber odmien pre konkrétneho klienta,
- zmysluplná a účelová výmena obrázku za vec, ktorú obrázok znázorňuje,
- podpora iniciatívy klienta s použitím fyzickej asistencie a potlačením verbálnych výziev a pokynov,
- podpora nezávislosti usporiadaním lekcii.

Výmennému obrázkovému komunikačnému systému je schopné naučiť sa takmer každé dieťa, závisí to len od nás - od výberu vhodných odmien, od dodržania správnych postupov, od zvolenia vhodných symbolov, od našej vytrvalosti a od spolupráce so všetkými ľuďmi, s ktorými je dieťa v kontakte.

Symboly v rámci výmenného obrázkového komunikačného systému môžu byť použité akékoľvek symboly: - fotografie - nákresy - logá - obaly z produktov - obrázky - čiernobiele/farebné - makety alebo miniatúry predmetov - reálne predmety. Symboly je vhodné zalaminovať, prípadne prelepiť priesvitnou lepiacou páskou a na spodnú časť nalepiť pásik suchého zipsu pre ich ďalší úchyt na komunikačnú tabuľku/komunikačné okno, do komunikačnej knihy. Pre ľahšiu manipuláciu je možné nalepiť symboly na kartón, drevenú alebo penovú podložku a pod.

Žiaci s PAS:

- pracujú v triede v špecificky upravených podmienkach
- využívajú telocvičňu, počítačovú miestnosť, terapeutickú miestnosť snoezelen, cvičnú kuchynku
- navštevujú Školský klub detí, rehabilitáciu

Komunikácia s pomocou

V tomto prípade ide o spôsoby komunikácie, ktoré si vyžadujú nejaké ďalšie príslušenstvo, teda pomôcku. Môže to byť komunikačná tabuľka, komunikačná kniha, počítač, alebo iná špeciálna komunikačná pomôcka. Pomôcky môžu byť technicky nenáročné, tzv. low-tech, alebo technicky náročné, tzv. high-tech.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Základnou organizačnou jednotkou v triede pre žiakov s autizmom je vyučovacia hodina, ktorá má vymedzený čas 45 minút. Hodiny sa striedajú podľa pevne stanoveného rozvrhu hodín schváleného riaditeľom školy. Medzi hodinami sú prestávky, každá vyučovacia hodina je venovaná jednému predmetu. Vyučovací čas žiaka je daný v rámcovom učebnom pláne. Vzdelávanie žiakov je členené do jednotlivých ročníkov. Obsah vzdelávania prebieha

v jednotlivých ročníkoch na vyučovacích hodinách a je určený rámcovými učebnými osnovami vyučovacích predmetov. Školský rok trvá 40 týždňov a výučba trvá v rozsahu 33 týždňov.

Okrem klasického frontálneho vyučovania aplikujeme aj skupinové vyučovanie, prácu vo dvojiciach a veľmi často individuálne vyučovanie. Obsah vyučovania realizujeme diferencovane. Klasické metódy vyučovania dopĺňame a spestrujeme inovatívnymi metódami a tými sú, práca s interaktívnou tabuľou, využívanie IKT na vyučovaní, kooperatívne učenie, prácu s textom, čítanie s porozumením, príklady z praxe atď.

Výchova a vzdelávanie žiaka s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím sa uskutočňuje podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)**, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva.

Na vysvedčení posledného ročníka sa uvedie stupeň dosiahnutého vzdelania nasledovne:

„Žiak (žiacka) získal (získala) primárny stupeň vzdelania.“. Ak žiak ukončil povinnú školskú dochádzku uvedú sa aj údaje o ukončení povinnej školskej dochádzke a to nasledovne: „Žiak (žiacka) ukončil (ukončila) povinnú školskú dochádzku.“.

8.1 Individuálny výchovno-vzdelávací program (IVVP)

Dnes už vieme, že potreby žiakov so zdravotným postihnutím sa natoľko odlišujú od potrieb ostatných žiakov, že je nevyhnutné zamyslieť sa nad spôsobmi ich vzdelávania a vzdelávanie riešiť prostriedkami, ktoré sa viac či menej odlišujú od štandardných. Na zabezpečenie realizácie uvedenej úlohy slúžia individuálne výchovno-vzdelávacie programy.

Podľa IVVP prebieha vzdelávanie individuálne vzdelávaných žiakov s autizmom, ktorým zdravotné znevýhodnenie neumožňuje vzdelávanie podľa vypracovaných učebných osnov daného ročníka.

IVVP rešpektuje špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka. Vyučujúci uplatňuje primeranosť nárokov na základe dispozícií žiaka, ktoré majú vplyv na prognózu jeho vývinu s cieľom zlepšovať jeho vedomosti, zručnosti a návyky a zvyšovať tým jeho šance na zlepšovanie kvality jeho života.

Na tvorbe IVVP sa podieľa triedny učiteľ s vyučujúcimi jednotlivých predmetov, v prípade potreby aj špeciálny pedagóg ČŠPP. Oboznámený je s ním riaditeľ školy a zákonný zástupca žiaka.

Súčasťou IVVP je Individuálny vzdelávací plán (IVP), alebo úprava učebných osnov (UUO), ktorý majú žiaci vypracovaný pre jednotlivé vzdelávacie oblasti alebo vyučovacie predmety (napr. MAT, SJL, ZRT a iné). IVP vypracuje vyučujúci konkrétneho predmetu a oboznámi s ním triedneho učiteľa.

Dôležité je uvedomiť si rozdiel medzi individuálnym výchovno-vzdelávacím programom (IVVP), ktorý je komplexným dokumentom zohľadňujúcim diagnózu žiaka, jeho individuálne špeciálno-pedagogické potreby, zabezpečenie jeho vzdelávania a individuálnym vzdelávacím plánom (IVP), ktorým rozumieme úpravu učebných osnov v tých predmetoch, kde to je nevyhnutné.

Individuálny výchovno-vzdelávací program je súčasťou povinnej dokumentácie individuálne integrovaného žiaka so ŠVVP. Školský zákon definuje, čo má IVVP obsahovať (základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces, požiadavky na úpravu prostredia triedy, učebných postupov, učebných plánov, učebných osnov, na

organizáciu výchovno-vyučovacieho procesu a požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok, špeciálnych učebných pomôcok a personálnej pomoci). IVVP sa v praxi využívajú pomerne krátko.

Nie je možné zostaviť ideálny program, resp. model programu, ktorý by sme mohli prevziať a uplatniť na ktoréhokoľvek žiaka. IVVP musí byť ušitý na mieru každému konkrétnemu žiakovi. Je to dané variabilitou ťažkostí, ale aj prednosť žiakov, genetickými dispozíciami, starostlivosťou v rodine, podmienkami školy, personálnym a materiálnym zabezpečením školy. IVVP dáva žiakovi so ŠVVP príležitosť byť v škole úspešne vzdelávaný, čo priaznivo ovplyvňuje jeho celkový rozvoj.

V prípade školskej integrácie sa na tvorbe IVVP podieľa školský špeciálny pedagóg spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov, individuálne pracuje so žiakom podľa výsledkov lekárskej a špeciálnopedagogickej diagnostiky. Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVVP oboznámiť.

8.2 Formy výchovy a vzdelávania

Podmienkou prijatia žiaka do základnej školy pre žiakov s autizmom, špeciálnej triedy v základnej škole alebo na školskú integráciu je špeciálnopedagogická a psychologická diagnostika predložená školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, odborná lekárska diagnostika (najmä od detského psychiatra) a písomná žiadosť rodiča alebo zákonného zástupcu.

O prijatí dieťaťa na vzdelávanie rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa.

Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa.

Do prípravného resp. 1. ročníka primárneho vzdelávania sa žiak prijíma po dovŕšení 6. roku života.

Každý rok vykonávame Zápis žiakov do jednotlivých zložiek SŠ. Žiak ktorý spĺňa podmienky pre prijatie do triedy pre žiakov s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami s MP sa môže prijať do školského zariadenia SŠ aj v priebehu školského roka.

O prijatí žiaka do triedy pre žiakov s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami s MP je zákonný zástupca žiaka informovaný prostredníctvom rozhodnutia o prijatí. Proti rozhodnutiu o neprijatí sa môže zákonný zástupca odvolať do piatich dní odo dňa doručenia rozhodnutia.

Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP je vypracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie.

Strategickým cieľom školy je poskytnúť našim žiakom také vedomosti a zručnosti, aby sa mohli čo najviac a čo najsamostatnejšie začleniť do spoločnosti a do normálneho života. Aby mohli prežiť svoj život naplno a harmonicky. Aby mali zdravé sebadomie a primerané sebakritické myslenie a vnútorne sa vyrovnali so zdravotným znevýhodnením.

Školský vzdelávací program /ŠkVP/ Cesta za zdravím kladie dôraz na všestranný rozvoj osobnosti žiaka so zdravotným znevýhodnením a žiakov s MRK (marginalizovaných komún), na rozvoj pozornosti, myslenia, predstavivosti, pamäte a orientácie v priestore a čase. Na získanie pracovných, sebaobslužných a hygienických návykov podľa ich možností a schopností a odstránenie alebo zmiernenie ich postihnutia.

8.3 Metódy výchovy a vzdelávania

Stratégie výchovy

Na našej škole venujeme zvýšenú pozornosť mravnej výchove, nakoľko u mnohých žiakov je mravný vývin ohrozený sociálno-patologickým prostredím, hodnotový systém, ktorého je odlišný od spoločensky uznávaných hodnôt a noriem, čo vyúsťuje do rozporu až konfliktu medzi záujmami a potrebami jedinca ako aj záujmami a potrebami spoločnosti.

Aplikáciou metód mravnej výchovy sledujeme formovanie mravného uvedomovania, mravných postojov a mravnosti ako humanistickej hodnoty, ktorá pozdvihuje človeka a rozvíja ľudskosť:

Metódy mravnej výchovy

Metódy aktivizujúce:

Zážitkové učenie - zážitkové metódy učenia napomáhajú prehľbovať účinnosť celého procesu mravného formovania osobnosti.

Kooperatívne učenie - napomáha rozvoju empatického a prosociálneho správania, k rozvoju priateľských vzťahov.

Metódy mravného uvedomovania :

Persuázia (metóda presvedčovania) – pomáha utváraniu presvedčenia, ako hlavného hodnotového prvku mravného vedomia.

Exemplifikácia (metóda príkladovania) - dynamizuje a umocňuje mravné požiadavky žiaduceho správania vytváraním názorových a príťažlivých vzorov, ideálov, modelov.

Exercitácia (metóda cvičenia) umožňuje rozvíjať činnostný zreteľ mravnosti, osvojovať si sociomravné zručnosti.

Metódy výchovy mravnej aktivity: metóda režimu, získavania, poverenia úlohou.

Hrové učenie - hranie je osobitý druh činnosti s rôznou intenzitou prežívania utvárajúcich sa situácií, čo si vyžaduje určitú hrovú morálku.

Stratégie vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem práce vychádzame z obsahového zamerania vyučovacej hodiny, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov, materiálneho vybavenia a z vlastnej činnosti žiakov zacielenej na dosiahnutie stanovených cieľov zameraných na rozvoj kľúčových kompetencií žiakov. Pri výbere vyučovacích metód dbáme na to, aby boli v súlade so zámermi školy, rozvíjali všetky stránky osobnosti žiaka, smerovali k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov, umožňovali vytvoriť sociálnu atmosféru, v ktorej sa môže dieťa učiť bez strachu a stresu, využívali prirodzenú zvedavosť

dieťaťa a vzbudzovali jeho chuť do učenia, zohľadňovali potreby žiaka, umožňovali žiakovi učiť sa všetkými zmyslami.

Moderné vyučovanie nie je obmedzené na jedinú formu pedagogickej stratégie alebo metódy, ale zahŕňa rozmanité prístupy, ktoré podporujú proces učenia sa žiaka. Je na pedagogickom majstrovstve a kreativite každého učiteľa, aké pedagogické stratégie zvolí vo vyučovaní. V podmienkach našej školy uplatňujeme metódy všeobecné a metódy špeciálno-pedagogické.

Metódy všeobecné

Zo všeobecných metód v edukačnom procese uplatňujeme:

Metódy vychádzajúce z logickej postupnosti:

Analyticko-syntetická

Synkretická (porovnávanie)

Metódy podľa charakteru práce:

Expozičná

Názorno-demonštračná

Metódy praktické

Motivačné metódy

Motivácia ako snaha a túžba niečo dosiahnuť má vo vyučovacom procese významnú úlohu. Prístup žiaka k učeniu je základom úspešnej činnosti a vzhľadom k tomu, že pracujeme s mentálne postihnutými deťmi, u ktorých je veľmi ťažké vzbudiť záujem o učenie, považujeme za veľmi dôležité vzbudiť u žiakov prvotný záujem o učenie. Z motivačných metód sa nám v praxi osvedčili: motivačný rozhovor, motivačný problém, rozprávanie, demonštrácia, skupinové vyučovanie, tvorivé vyučovanie.

Aktivizujúce metódy

Významné miesto vo edukačnom procese patrí aktivizujúcim metódam:

Diskusia (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému)

Situačná metóda (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov)

Inskenačná metóda (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie)

Dramatizácia (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.)

Simulácia (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami)

Zážitkové učenie

Učenie prostredníctvom IKT

Praktické aktivity, samostatná činnosť

Didaktické hry (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti)

Kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny)

Expozičné metódy

Aplikáciou expozičných metód sa usilujeme docieľiť to, aby proces učenia prebiehal u žiaka čo najefektívnejšie. Uplatňujeme ich pri vytváraní nových poznatkov a zručností, čím sa

vyhýbame predkladaniu definitívnych vedeckých poznatkov a memorovaniu bez náležitého pochopenia. V praxi využívame metódy:

Slovné: monologické vysvetľovanie, opis, inštruktáž, rozprávanie, dialogický rozhovor

Názorno – demonštračné: pozorovanie, ilustrovanie, demonštrovanie

Metódy praktické: manipulácia s predmetmi, grafické práce, laboratórne pokusy, práce na školskom pozemku

Pracovné metódy(práca ako výchovná metóda)

Hra: didaktická

Dramatizácia

Pozorovanie (cielené systematické vnímanie objektov a procesov)

Heuristická metóda: dialogická, problémová

Metóda samostatnej práce s knihou, v teréne

Fixačné metódy

Vo vyučovacom procese majú dôležité postavenie vzhľadom na to, že žiaci s autizmom s MP si poznatky osvojujú pomaly, až po viacnásobnom opakovaní a rýchlo zabúdajú. Smerujú k precvičovaniu a upevňovaniu už nadobudnutých poznatkov a zručností, vytvárajú nové synoptické spojenia, majú diskriminačný a zovšeobecňujúci charakter. U žiakov sa stretávajú s obľubou: pokus, demonštrácia, hra (didaktická, intelektová), pojmové mapovanie. Metódy diagnostické a klasifikačné: slúžia nielen na zistenie úrovne vedomostí, zručností a návykov žiakov, ale sú aj prostriedkom autodiagnostiky učiteľa: skúšanie ústne, písomné, praktické.

Metódy špeciálno-pedagogické

Počas celého vyučovacieho procesu uplatňujeme aj metódy špeciálno -pedagogické: viacnásobného opakovania informácie, nadmerného zvýraznenia informácie, multisenzorického sprostredkovania, intenzívnej spätnej väzby, algoritmizácie kurikula, slovného sprostredkovania, sprostredkovania pohybom, sprostredkovania inštrukčnými médiami, sprostredkovania technickými prostriedkami metodiky, pozitívnej psychickej tonizácie, aplikácie individuálnych vzdelávacích programov, kombinované.

Organizačné formy

Metódy a formy práce, ich logické usporiadanie a kombinovanie si volí učiteľ podľa predmetu, obsahu učiva a konkrétnej situácie v triede so zameraním na motiváciu a usmernenie žiakov na vyučovaní a v učení. Výber foriem vyučovania prispôsobujeme potrebám žiakov, ich možnostiam a schopnostiam a snažíme sa o to, aby sme vytvorili priestor pre uplatnenie individuality každého žiaka. Pre naplnenie cieľov školy budeme využívať nasledovné formy: vyučovacia hodina základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu, vyučovacia hodina na školskom pozemku, vyučovacia hodina v cvičnej kuchynke, individuálne vyučovanie, skupinové vyučovanie, hromadné vyučovanie, integrované vyučovanie – blokové vyučovanie, praktické činnosti, laboratórna práca, exkurzia, výlet, vychádzka, vyučovanie v rôznom prostredí (hodina v múzeu, čitateľskom kútiku), terénne pozorovania, návšteva výstavy, koncertu, múzea, či inej inštitúcie, súťaž, kultúrne vystúpenie, domáca práca, záujmová činnosť – krúžky.

Metodické formy výučby (priamy prejav danej metódy pri osvojovaní obsahu výučby):

výkladové (rozprávanie, prednáška, objasňovanie, opis)

demonštračné (demonštrácia experimentu, postupu činnosti, ukážky riešenia úloh, zostavenia plánu, ukážky predmetov, javov, zobrazení)

dialogické (rozhovor, beseda, diskusia)

Sociálne formy výučby: frontálne vyučovanie, skupinové vyučovanie, individuálne vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, samostatná práca žiakov. V prípade odporúčania špeciálneho pedagóga postupuje žiak podľa IVP.

9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Vhodnou komunikáciou medzi všetkými zamestnancami, ako aj v interakcii zamestnanec - žiak, zamestnanec – rodič sa snažíme vytvárať nestresové prostredie v škole a pokojnú pracovnú atmosféru. Budujeme pozitívnu klímu školy, k zamestnancom sa snažíme byť otvorení, podávame im nové informácie, prijímame návrhy a spätnú väzbu, spoločne riešime konflikty a problémy.

Základnými stupňami riadenia a rozhodovania v triede pre žiakov s autizmom sú oddelenia. Organizujú sa podľa hlavných druhov činností zamestnávateľa.

- a) *Oddelenie triedy pre žiakov s autizmom:* pedagogický zbor tvoria kvalifikovaní učitelia s pedagogickou a odbornou spôsobilosťou, ktorí vyučujú vo viacerých organizačných zložkách. Väčšina má dlhoročné špeciálno-pedagogické skúsenosti a spolu s mladými pedagógmi sa podieľajú na postupnom skvalitňovaní školy. Z hľadiska špecifikácie zdravotného postihnutia žiakov výchovno-vzdelávací proces zabezpečujú učitelia /špeciálni pedagógovia/, vychovávateľky a asistenti učiteľa, ktorí sú nápomocní pri prekonávaní zdravotných bariér žiakov.
- b) *Oddelenie ČŠPP:* poradenskú, diagnostickú a reedukačnú starostlivosť žiakom praktickej školy poskytujú odborní zamestnanci ČŠPP: psychológ, logopéd, psychopéd, somatopéd a sociálny pracovník.
- c) *Oddelenie zdravotnej starostlivosti a rehabilitácie /OZSaR/:* zdravotnú a rehabilitačnú starostlivosť poskytujú fyzioterapeuti a zdravotná sestra.
- d) *Oddelenie hospodársko-správne:* administratívni pracovníci /odborný referent PaM a hospodár-ekonóm/, výdajca jedál, upratovačky, školník a vrátnik sa podieľajú na chode školy a prispievajú v značnej miere k vytváraniu optimálnych podmienok, potrebných pri vzdelávaní žiakov s autizmom a služieb s nimi spojených.

V škole pôsobí výchovný poradca, vedúci MZ I. a koordinátori /v rámci prierezových tém/.

Pedagogickí a odborní zamestnanci si rozširujú a dopĺňajú vzdelanie rozširujúcim štúdiom špeciálnej pedagogiky. Edukáciu žiakov s autizmom skvalitňujú a modernizujú priebežným vzdelávaním v MPC a v iných dostupných centrách a inštitúciách.

10 Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Triedy pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP sú umiestnené v budove č.2 Spojenej školy. Budova je jednopodlažná. Žiaci sa vzdelávajú v troch triedach, podľa počtu otvorených tried v danom školskom roku. Triedy sú vybavené špeciálnymi pomôckami, ležadlom alebo vakom na relaxačnú činnosť a kompenzačnými pomôckami podľa potrieb žiakov. Triedy pre žiakov s autizmom využíva spoločné priestory v interiéri a exteriéri spojenej školy.

Priestorové vybavenie

Budova č. 1

- a) **pre manažment školy** - kancelária zástupcu riaditeľa školy a vedúcej ČŠPP
- b) **pre pedagogických zamestnancov školy**
  - zborovňa,
  - kabinet,
- c) **pre zamestnancov poskytujúcich odborné služby a pomoc pedagógom**
  - vyšetrovňa
- d) **pre nepedagogických zamestnancov školy**
  - prezliakareň, chránené pracovisko školníka/vrátnika,
- e) **hygienické priestory** - bezbariérové sociálne zariadenia pre žiakov, sociálne zariadenia pre zamestnancov,
  - šatňa,
- f) **odkladacie a úložné priestory**
  - pre učebné a kompenzačné pomôcky, didaktickú techniku,
  - sklad čistiacich prostriedkov,
  - registratúrne stredisko,
- g) **informačno-komunikačné priestory**
  - knižnica školská
  - knižnica odborná v ČŠPP,
- h) **učebné priestory interné/externé**
  - učebné priestory interné – triedy s relaxačným kútikom,
  - relaxačné priestory – miestnosť snoezelen,
  - odborné učebne – multimediálna učebňa, jazyková učebňa, cvičná kuchynka, počítačová učebňa, dielňa,
  - malá telocvičňa,
  - učebné priestory externé - altánok poznania, multifunkčné ihrisko, školský pozemok,
- i) **spoločné priestory**
  - oddelenie zdravotníckej starostlivosti a rehabilitácie (OZSaR)
  - výdajňa školská jedáleň,
  - školský dvor,
  - priestory pre školský klub detí.

Budova č. 2

- a) **pre manažment školy** - kancelária riaditeľa, zástupcu riaditeľa školy pre ŠMŠ
  - kancelária pre ekonomický úsek,
- b) **pre pedagogických zamestnancov školy**
  - kútiky v triedach
- c) **pre zamestnancov poskytujúcich odborné služby a pomoc pedagógom**
  - kancelárie pre prácu odborných zamestnancov ČŠPP,
  - kancelária sociálneho pracovníka,
- d) **pre nepedagogických zamestnancov školy**
  - prezliakareň,
- e) **hygienické priestory** - bezbariérové sociálne zariadenia pre žiakov, sociálne zariadenia pre zamestnancov,

- vstupná šatňa ČŠPP,

f) odkladacie a úložné priestory

- pre učebné a kompenzačné pomôcky,
- archív,

g) informačno-komunikačné priestory

- knižnica školská ŠMŠ

h) učebné priestory interné/externé

- učebné priestory interné – triedy s relaxačným kútikom, triedy ŠMŠ,
- učebné priestory externé - altánok poznania, multifunkčné ihrisko, školský pozemok,
- relaxačné priestory – relaxačný kútik v ŠMŠ,
- odborné učebne – cvičná kuchynka,

i) spoločné priestory

- priestory pre školský klub detí.

Materiálno-technické vybavenie

a) **prostriedky na uľahčenie komunikácie** – elektronické písacie pero, piktogramy, obrázková abeceda...

b) **pomôcky využívané vo výchovno-vzdelávacom procese**

- **kompenzačné pomôcky**: špeciálne výučbové programy, digitálne učebnice, počítač s dotykovou obrazovkou, počítače, tablety, notebooky, interaktívne tabule, špeciálne klávesnice a myši pre žiakov s telesným postihnutím, počítač pre žiakov s postihnutím horných končatín so špeciálne upravenou dotykovou klávesnicou, čítacia lupa, diktafón, elektronický komunikátor, špeciálne písacie potreby, trojhranné ceruzky, nástavce, schodolez, nájazdové rampy, výťah,

- **ortopedické pomôcky**: podporný aparát, dlahy, ortézy, korzet, protéza, rolátor, pojazdný rám, palica, barly, invalidný vozík.

- **pomôcky na vyučovanie** - protišmyková fólia, podložka na lavicu, držadlo na pero alebo ceruzku, stojan na knihy, ťažidlo na zaťaženie knihy alebo zošita, držiak na zachytenie strán, štítky na spevnenie rohov listov, stolík na posteľ,

- **pomôcky na sebaobsluhu** - držiak taniera, pohára, upravený jedálenský príbor, zapínač gombíkov, navliekač ponožiek, pančúch, telefón s veľkoplošnými tlačidlami,

- **rehabilitačné pomôcky**: fit lopty, masážne pomôcky, steper, elektrický chodník, posilňovací komplex, cyklotrenažér, parafín, magnetoterapia, diadynamik, biolampa, vodoliečba, perličkový kúpeľ celotelový, perličkový kúpeľ nôh, ortopedické a protetické pomôcky,

- **relaxačné pomôcky**: ležadlo, sedací vak, vodná posteľ, hojdačka v tvare listu,

- **vzdelávacie pomôcky**: Orffové hudobné nástroje, pomôcky na výtvarnú výchovu, pomôcky na zdravotnú výchovu (kostra človeka, modely, makety, obrazový materiál, meotar, fólie Ľudské telo...)...

- **špeciálny nábytok v triede** - polohovacia lavica (možnosť zvýšiť/znížiť nohy stola/stoličky, zošíkmiť pracovnú plochu), špeciálne upravený nábytok prispôbený sedeniu vo vozíku, špeciálne upravená stolička, ležadlo na prácu poležiačky alebo na polohovanie,

- **malá telocvičňa**: rebriny, cyklotrenažér, švédská debna, šmýkačka, suchý bazén, televízor, bicykle, kolobežky, molitanové kocky.

11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Priestory tried pre žiakov s autizmom sú bezpečné a zdraviu vyhovujúce. SŠ má vypracovaný prevádzkový poriadok.

Na začiatku školského roka sú žiaci poučení o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci v triedach, odborných učebniach, telocvični a v exteriéri. Zároveň sú dôkladne oboznámení s hygienickými predpismi, s návodmi na obsluhu technických a elektrických zariadení a s používaním ochranných pracovných prostriedkov.

V každej učebni ako aj na multifunkčnom ihrisku je vypracovaný prevádzkový poriadok s opatreniami na dodržiavanie bezpečnosti pri práci, s ktorými sú žiaci oboznámení na prvej vyučovacej hodine na začiatku školského roka a v krátkosti upozornení pred každou vyučovacou hodinou. Prevádzkové poriadky sú umiestnené na viditeľnom mieste. Žiaci sú poučení o požívaní alkoholických nápojov, fajčení, manipulácii s ohňom, a pravidlách cestnej premávky v škole aj v čase mimo vyučovania.

BOZP vo vyučovaní zahŕňa:

- zdravé prostredie tried – nábytok zodpovedajúci výške žiakov, protišmyková podlaha, dostatočné denné svetlo, možnosť ochrany pred priamym slnečným svetlom, vetranie, osvetlenie, vykurovanie,
- priestor pre ošetrovanie úrazu a na krátkodobý pobyt zraneného, resp. chorého žiaka, alebo žiaka v čase akútneho zhoršenia jeho psychických problémov,
- škola je zabezpečená proti úteku žiakov zo školy,
- označenie nebezpečných predmetov a priestorov, pravidelná kontrola z hľadiska bezpečnosti,
- lekárničky na pracovisku sú vybavené podľa predpisov na zverejnených miestach, kontakty na rýchlu zdravotnú pomoc, hasičov, políciu,
- zabezpečenie vhodného pitného a stravovacieho režimu, /žiaci dostávajú na desiatu teplý čaj/,
- dodržiavanie zákazu fajčenia, pitia alkoholu a používania iných omamných látok v priestoroch a areáli školy a na všetkých akciách organizovaných školou,
- na bezpečnosť a ochranu žiakov pred úrazmi v triede a na chodbách počas prestávok dbá pedagogický personál školy a asistenti.

Samostatné poučenie o BOZP žiakov sa uskutočňuje pred výletmi, exkurziami a spoločnými akciami. Jedenkrát do roka sa uskutočňuje cvičný požiarne poplach.

Zamestnanci školy sú každé dva roky poučení o dodržiavaní bezpečnostných predpisov v súlade s platnou legislatívou BOZP, PO a CO.

V súlade s predpismi sa realizujú pravidelné revízie hasiacich prístrojov, hydrantov, bleskozvodov, komínov, elektrických a plynových zariadení.

Výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia, hygiene práce a požiarnej ochrane je neoddeliteľnou súčasťou teoretického vyučovania a praktickej prípravy SŠ. Dodržiavanie predpisov je potrebné neustále vyžadovať a kontrolovať. Ak práca vyžaduje priamy dozor, musí osoba poverená priamym dozorom dosiahnuť všetky pracovné miesta žiaka tak, aby mohla pri ohrození zdravia žiaka bezprostredne zasiahnuť. Žiaci majú zakázané vykonávať práce so zvýšeným nebezpečenstvom.

Spojená škola vedie evidenciu úrazov žiakov a zamestnancov a pri ich vzniku dodržiava súčasne platnú legislatívu. Pri úraze podľa jeho závažnosti a rozsahu poskytne žiakovi prvú pomoc zdravotný personál školy, alebo privolá lekársku službu.

12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím je vypracovaný na základe štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie.

12.1 Realizácia vzdelávacieho programu – dlhodobé projekty školy

Otvorená škola Infovek – cieľom projektu je zvyšovanie gramotnosti žiakov a učiteľov v oblasti IKT s cieľom využívať IKT vo výchovno-vzdelávacom procese a v čase mimo vyučovania, používať internet ako informačný zdroj pre žiakov a učiteľov pri vzdelávaní sa a príprave na vyučovanie, získavanie nových IKT technológií.

Virtuálna knižnica – práca s internetovým systémom slúžiacim učiteľom na prácu s elektronickými materiálmi v spolupráci so spoločnosťou Komenský,

Projekt Moderným vzdelávaním k uplatneniu sa príslušníkov MRK na trhu práce i k ich inklúzii v rámci spoločnosti v operačnom programe Vzdelávanie, Opatrenie 1.1. Premena tradičnej školy na modernú: Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne marginalizovaných rómskych komunít – zriadenie počítačovej učebne a jazykového laboratória s kompletným IKT vybavením /interaktívne tabule, notebooky pre žiakov a učiteľov, digitálne učebnice, testovací systém, kopírka, špeciálna technika pre telesne postihnutých: tablety, špeciálne klávesnice a myši./ odborné školenia pedagogických zamestnancov

Partnerstvo v projekte Sme si rovní, nie rovnakí - Partnerstvo s n.o. Úspech z Košíc – účasť 20 žiakov na tvorivých dielňach – keramikárstvo pod vedením keramikára Petra Smika a maliarstvo pod vedením slovenského výtvarníka Fera Guldana.

Projekt Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov – odborné vzdelávanie a získanie 2 notebookov pre pedagogických zamestnancov školy.

Projekt Zdravý mravec – nové informácie pre žiakov školy ohľadom zdravého životného štýlu, prevencia obezity a motivácia k pohybu. Vybavenie cvičnej kuchyne elektrospotrebičmi a čistiacimi prostriedkami. Zhotovenie didaktickej pomôcky v rámci praktickej výučby – bylinková špirála.

12.2 Realizácia vzdelávacieho programu – spolupráca s rodičmi a inými subjektmi

Spolupráca s rodičmi sa neustále rozvíja. Cieľom je dosiahnutie maximálnej úrovne vzájomnej komunikácie a vybudovanie pozitívnych vzťahov medzi rodičmi a učiteľmi vo všetkých organizačných zložkách Spojenej školy v budúcnosti. Rodičia môžu kedykoľvek navštíviť školu po vzájomnej dohode s triednym učiteľom, na školských a triednych rodičovských združeniach, akciách organizovaných školou. Triedni učitelia majú vymedzený čas na konzultácie s rodičmi, poprípade si stretnutie s rodičmi vopred dohodnú. Snažíme sa oboznamovať všetkých zákonných zástupcov žiakov a klientov ČŠPP čo, ako a prečo robíme, a aký to bude mať vplyv na zlepšenie stavu ich dieťaťa, preto im vypracúvame stimulačné, terapeutické a individuálne vzdelávacie programy.

Rodičia, zákonní zástupcovia a verejnosť majú možnosť oboznámiť sa s chodom školy prostredníctvom webových stránok školy. Možnosti vzájomných informácií cez internet chceme naďalej viac rozširovať.

Pri škole pracuje Rodičovská rada, Rada školy pri Spojenej škole, OZ „Radosť vranovských detí“. Všetky orgány a subjekty sa pravidelne stretávajú a spolupracujú so školou.

Škola ďalej aktívne spolupracuje s:

Okresným úradom v Prešove, Mestským úradom vo Vranove n.T., Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny a inými zariadeniami,

Rehabilitačným lekárom, detským neurológom, a inými odbornými lekármi /pediater, psychiater, otorinolaryngológ.../,

Občianskym združením „Radosť Vranovských detí“ - ktorého cieľom je podpora a zabezpečovanie potrieb žiakov školy za účelom ich všeobecného rozvoja, obstarávanie školských pomôcok, organizovanie školských výletov,

Úniou nevidiacich, Zväzom pre telesne postihnutých, s poradenskými zariadeniami - ČŠPP a CPPPaP vo Vranove n.T., s ČŠPP pre sluchovo postihnutých v Prešove, ČŠPP pre zrakovo postihnutých v Levoči.

Škola prizýva k spolupráci všetkých partnerov, očakáva pomoc, podporu, dôveru. Za to sa chceme poďakovať všetkým, ktorým osud našich detí nie je ľahostajný a ich finančná podpora prispela k uľahčeniu a vytvoreniu lepších podmienok ich života.

K ďalším radostiam, metódam a aktivitám, ktoré spolu vytvárajú naše spoločenstvo a prispievajú k rehabilitácii a lepšej kvalite života nás všetkých patria: slávnosti a programy, výlety a exkurzie, umelecké stretnutia. Organizovanie spoločných akcií s deťmi bežných škôl, s rodičmi, súrodencami detí. Žiaci sa pravidelne zúčastňujú rôznych športových, speváckych, výtvarných súťaží, kde opakovane získali mnoho ocenení.

13 Hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami. Pri hodnotení a klasifikácii výsledkov žiakov budeme vychádzať z požiadaviek školského zákona. Sústreďme sa na rozpracovanie hodnotenia žiakov formou hodnotiaceho triedneho portfólia.

Pri hodnotení výsledkov vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP požívame **Metodický pokyn č. 31/2011 na hodnotenie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED – 1 primárne vzdelávanie. č. 2011-5237/11858:1-914.**

Pri skúšaní, hodnotení a klasifikácii žiackych učebných výkonov sa budeme aj naďalej riadiť zásadou, zisťovať a hodnotiť to, čo žiak vie. Podporovať jeho kladné stránky osobnosti, dbať na odstraňovanie negatívnych a preferovať individualitu každého dieťaťa.

Na zasadnutí pedagogickej rady si na začiatku každého školského roka odsúhlasíme hodnotenie a klasifikáciu správania a prospechu žiakov s autizmom vzhľadom k individuálnym potrebám jednotlivých tried, či žiakov.

Hodnotenie žiakov s autizmom s MP bolo prijaté na zasadnutí Pedagogickej rady dňa 24.08.2017.

- prípravný ročník /prípravný a 2.ročník/ autisti s MP – hodnotení slovným komentárom
- II.A /2.a 4.ročník/autisti s MP – 2.ročník – slovný komentár
4.ročník – slovné hodnotenie
- IV.A /2.a 4.ročník/ autisti s MP a bez MP – slovné hodnotenie

PRÍLOHY:

1. Inovovaný obsah vzdelávania pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP /7.ročník/.